

Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

Τόμ. 8 (2018)

8ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και
Θρησκευμάτων

8^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ

Ιδεολογικές – Πολιτικές – Ψυχολογικές – Παιδαγωγικές
Προϋποθέσεις Εκπαίδευσης Χαρισματικών Ατόμων

ΤΟΜΟΣ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ
ISSN: 2529-1157

Σε Συνεργασία με την Ένωση Ελλήνων Φυσικών και την
Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ DIVANICARAVEL
14-17 Ιουνίου 2018

Ταξίδι στο Διαφορετικό

Καλλιόπη Οικονόμου

doi: [10.12681/edusc.3024](https://doi.org/10.12681/edusc.3024)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Οικονόμου Κ. (2020). Ταξίδι στο Διαφορετικό. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 8, 1331–1341.
<https://doi.org/10.12681/edusc.3024>

Οικονόμου Καλλιόπη

**MSC, Ειδικής Παιδαγωγικής Ψυχολογίας
Ειδική παιδαγωγός Κέντρο Παιδοψυχικής Υγιεινής- Αθήνας**

E-mail: kaloikon60@yahoo.com

Ταξίδι στο Διαφορετικό

Περίληψη:

Η πολιτισμική ανομοιογένεια είναι ένα από τα χαρακτηριστικά της μεταμοντέρνας κοινωνίας. Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, οι κοινωνικές/οικονομικές ανισότητες μεταξύ ανεπτυγμένων και υπανάκτων και υπό ανάπτυξη χωρών, οι πόλεμοι, οδηγούν καθημερινά μεγάλες μάζες πληθυσμού σε μετακίνηση/μετανάστευση, κυρίως σε χώρες με καλύτερο βιοτικό επίπεδο ζωής και συνθήκες. Τα άτομα αυτά, τα οποία αναζητούν μία «καλύτερη και ασφαλέστερη ζωή», προέρχονται από διαφορετικό πολιτισμικό και κοινωνικό υπόβαθρο, ως προς τη φυλή, θρησκεία, γλώσσα, κουλτούρα, εθνική προέλευση. Αντιλαμβάνονται διαφορετικά τον εαυτό τους, αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα/δυσκολίες προσερχόμενα στη χώρα υποδοχής και έχουν ιδιαίτερη ανάγκη υπηρεσιών συμβουλευτικής. Η συμβουλευτική προσέγγιση για να είναι επιτυχής, είναι απαραίτητο να συνειδητοποιεί το διαφορετικό οικογενειακό, πολιτισμικό πλαίσιο και την ιδιαιτερότητα του ατόμου. Απαιτείται ευαισθητοποίηση και γνώση, εκ μέρους του συμβούλου, της δικής του πολιτιστικής ταυτότητας, των δικών του προσωπικών προκαταλήψεων, αξιών, στερεοτύπων εικασιών, προσδοκιών και παράλληλα διερεύνηση/αξιολόγηση της πολιτιστικής ταυτότητας του πελάτη καθώς και των σταδίων που διέρχεται η σχέση τους. Αξιολογούνται τα λεκτικά και μη λεκτικά μηνύματα. Οι δυσκολίες αυτές της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής αναδεικνύονται μέσω της παρουσίας της περίπτωσης μίας μονογονεϊκής οικογένειας προσφύγων, η οποία προσήλθε στο Κέντρο Παιδοψυχικής Υγιεινής-Αθήνας για αξιολόγηση των μαθησιακών δυσκολιών του παιδιού και παροχής υπηρεσιών συμβουλευτικής στο γονέα(μητέρα). Θα δειχθούν οι υποθέσεις που λαμβάνουν χώρα, οι τρόποι αξιολόγησης της συμπεριφοράς, των αξιών και επιλογής των στόχων της συμβουλευτικής.

Κλειδιά: Συμβουλευτική; Διαπολιτισμικότητα; Ενσυναίσθηση; ρόλοι συμβούλου/συμβουλευόμενου.

Ταξίδι στο Διαφορετικό

Ένας κόσμος εν κινήσει

« Τι σόι πουλί είσαι εσύ που δεν ξέρεις να τραγουδάς;» τιτίβισε το πουλί. «Τι σόι πουλί είσαι εσύ που δεν ξέρεις να κολυμπάς!» του απάντησε η πάπια.

Σεργκέι Προκόφιεβ, Ο Πέτρος και ο Λύκος

Εισαγωγή

Θα μπορούσε να πει κανείς συνολικά ότι η ψυχολογία ασχολείται αφενός με την ομοιογένεια και αφετέρου με την ποικιλομορφία της συμπεριφοράς. Αυτό που διαχωρίζει τους διαπολιτισμικούς ψυχολόγους από τους υπόλοιπους ψυχολόγους είναι το ενδιαφέρον τους να κατανοήσουν τα αίτια αυτής της ποικιλομορφίας, όπως παρατηρείται στους διάφορους πολιτισμούς ανά τον κόσμο.

Οι αρχικές θεμελιώδεις προσεγγίσεις, για παράδειγμα το ψυχοδυναμικό, το γνωσιακό – συμπεριφοριστικό μοντέλο και το προσωποκεντρικό, είχαν σχεδιασθεί και εφαρμοστεί στα πλαίσια της δυτικής και κυρίως αμερικανικής βιομηχανικής κοινωνίας και είχαν πολύ λίγα να μας που και δεν λάβαιναν καθόλου υπόψη τους την ποικιλία και την ανομοιογένεια ανάμεσα στις κουλτούρες. Ήταν « μονοπολιτισμικά μοντέλα » από τη φύση τους.

Η διαδικασία όμως, της παγκοσμιοποίησης, στη «μεταμοντέρνα» εποχή που ζούμε, με την εξάπλωση των παγκόσμιων μέσων επικοινωνίας, μεταφοράς, οι μεγάλες κοινωνικές ανισότητες, μεταξύ υποανάπτυκτων και ανεπτυγμένων χωρών, οι πόλεμοι για τον έλεγχο των πλουτοπαραγωγικών πηγών του πλανήτη, έχουν οδηγήσει μεγάλες μάζες πληθυσμού σε μετακίνηση /μετανάστευση, διεκδικώντας τη δική τους φωνή και εξουσία μέσα στην κοινωνία.

Παράλληλα οι νομοθετικές, πολιτικές, κοινωνικές πιέσεις που πήγασαν από το κίνημα υπέρ των ίσων ευκαιριών αλλά και οι διαμάχες για τον ρατσισμό, την ισονομία στις δεκαετίες του 1960 και του 1970, επέδρασαν στις αντιλήψεις της ψυχολογίας και της συμβουλευτικής.

Έχουμε πλέον πρόσβαση σε ήχους και εικόνες από άλλες κουλτούρες με τρόπο πρωτοφανή. Είναι αδύνατον να αρνηθεί κανείς ότι ζούμε σ' ένα πολυπολιτισμικό κόσμο, όπου το άτομο συμμετέχει σε μία ή περισσότερες κουλτούρες (πολυπολιτισμική προσέγγιση), που αποτελούν μία από τις βασικές επιρροές για την ανάπτυξη της προσωπικότητας του, καθορίζουν τη στάση του, τις συμπεριφορές του καθώς και το ότι τα συναισθηματικά προβλήματα ή τα προβλήματα συμπεριφοράς που ενδεχομένως το άτομο πιθανόν να φέρει,

αντικαθρεπτίζουν τον τρόπο το πώς εννοούνται και ορίζονται οι σχέσεις, η ηθικότητα και η αίσθηση του «ευ ζην» στην κουλτούρα ή στις κουλτούρες, που ζει το άτομο.

Προκειμένου να κατανοήσουμε την ανθρώπινη συμπεριφορά, θα πρέπει να την τοποθετήσουμε στο πολιτιστικό της πλαίσιο. Η ανθρώπινη συμπεριφορά έχει κατεξοχήν κοινωνικο-πολιτιστικό χαρακτήρα.

Αφορά α) τις σχέσεις του ανθρώπου με τους άλλους ανθρώπους β) τη συμπεριφορά του καθεαυτή και γ) τα παράγωγα της συμπεριφοράς του.

Σύμφωνα με τον Rogers(1942), η Συμβουλευτική αποτελεί μια διαδικασία μέσω της οποίας, θα βοηθηθεί το άτομο(ατομικά ή ομαδικά), να επιτύχει μια εποικοδομητική αλλαγή, με τη θέλησή του, στην προσωπικότητά του. Διαπολιτισμική συμβουλευτική είναι η διαδικασία ,που λαμβάνει χώρα ανάμεσα σε έναν σύμβουλο και έναν συμβουλευόμενο, οι οποίοι ανήκουν σε διαφορετικές πολιτιστικές ομάδες, έχουν διαφορετικές αντιλήψεις για την κοινωνική πραγματικότητα και προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς.

Πως όμως δυνάμεθα να αντιληφθούμε τους διαφορετικούς πολιτισμούς, τους διαφορετικούς τρόπους ζωής των άλλων;

Ο Geertz (1973) και άλλοι ανθρωπολόγοι υποστηρίζουν, ότι μπορούμε να αντιληφθούμε τον πολιτισμό ή τον τρόπο ζωής μιας ομάδας ανθρώπων μονάχα μέσα από την προσπάθεια να κατανοήσουμε, ότι βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια, ψηλαφώντας τον ιστό του νοήματος και των «κληρονομημένων αντιλήψεων», που συμβολίζονται και εκφράζονται με την εξωτερική συμπεριφορά. Οτιδήποτε κάνουν τα μέλη μιας πολιτισμικής κοινότητας, αντιπροσωπεύει μια όψη του νοήματος που φέρει η ζωή, σύμφωνα με τη δική τους οπτική γωνία. Και αυτό το νόημα έχει ιστορικές ρίζες, έχει εξελιχθεί και έχει διαμορφωθεί με την πάροδο των ετών. Στην προσπάθεια αυτή της κατανόησης, συμβάλλει η παράθεση των βασικών παραμέτρων της διαπολιτισμικής ψυχολογίας.

Ο όρος «θέση» αφορά το που βρίσκεται ο άνθρωπος στον κοινωνικό χώρο.

Ο **ρόλος** είναι η συμπεριφορά, που συστήνεται ή υπαγορεύεται από τη συγκεκριμένη κοινωνική θέση που κατέχει ένα άτομο.

Τα κοινωνικά πρότυπα ορίζονται, ως οι αρχές της συμπεριφοράς, τις οποίες συμμερίζονται όλα τα μέλη της κοινωνίας και οι οποίες ελέγχουν (εντός ορίων) τη συμπεριφορά των μελών των διαφόρων ομάδων.

Η ιδέα, ότι ο πολιτισμός μέσα στον οποίο ζει ένα άτομο, είναι σύνθετη και κατά συνέπεια δύσληπτη, έχει σημαντικές επιπτώσεις για τους συμβούλους, οι οποίοι είναι σημαντικό να έχουν γνώση της δικής τους πολιτιστικής ταυτότητας αλλά και του συμβουλευόμενου και να βρίσκονται σε μία ενεργή διαδικασία επίγνωσης(συνειδητά/ασυνειδητά), των δικών τους απόψεων, αξιών και προκαταλήψεων. Επιπλέον είναι απαραίτητο να αποφεύγονται οι αρνητικές κρίσεις για τον συμβουλευόμενο, η επιβολή της κυρίαρχης κουλτούρας, η θεώρηση ότι η δική τους κουλτούρα είναι πιο αξιόλογη/ανεπτυγμένη, αλλά να κατανοούν, να σέβονται και να εκτιμούν την κοσμοθεωρία και την κουλτούρα του συμβουλευόμενου, αναπτύσσοντας και ασκώντας κατάλληλες στρατηγικές και δεξιότητες, που σχετίζονται με τους πολιτισμικά διαφορετικούς συμβουλευόμενους(Ivey, A. E., & Gluckstern, N.B., 1999).

Μολονότι τα βιώματα ενός μέλους ενός πολιτισμού είναι ακατάμητα και ενιαία, εν τούτοις είναι χρήσιμο, προς χάρη της σαφήνειας, να γίνει διάκριση ανάμεσα στο υπόστρωμα των φιλοσοφικών ή γνωσιακών διαστάσεων ενός πολιτισμού και την έκφραση αυτών των πεποιθήσεων σε πρότυπα κοινωνικής συμπεριφοράς. Είναι αναγκαία η κατανόηση των αξιών, οι οποίες επιδρούν και καθορίζουν σε σημαντικό ποσοστό τη συμπεριφορά του ατόμου. Αξίες είναι οικουμενικού τύπου δηλώσεις με το τι θεωρούμε επιθυμητό ή ελκυστικό. Οι αξίες δεν περιέχουν δηλώσεις το πώς θα υλοποιηθούν τα πράγματα. Οι συμπεριφορές είναι συγκεκριμένες ενέργειες, που πραγματοποιούνται σε συγκεκριμένο περιβάλλον και σε συγκεκριμένο χρόνο.

Ορισμένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της πολιτισμικής ταυτότητας στον τομέα των βασικών πεποιθήσεων και θέσεων, έχουν ως εξής:

- Πως εννοείται η πραγματικότητα, π.χ. δυαδικά ή ολιστικά.
- Η αυτοαντίληψη (αυτόνομη, οριοθετημένη, αναφορική έναντι της κοινωνικής, επιμερισμένης, διαδεικτικής).
- Η αντίληψη της ηθικότητας (π.χ. επιλογή ή πεπρωμένο, αξίες).
- Η αντίληψη του χρόνου (γραμμικότητα, κατακερματισμός, προσανατολισμός προς το μέλλον, σεβασμός στους μεγαλύτερους).
- Η αίσθηση της γης, του περιβάλλοντος, του τόπου, της οικογένειας (McLeon 2005).

Αξιοσημείωτες όψεις των διαστάσεων της διαπροσωπικής και κοινωνικής ζωής που μπορούν να παρατηρηθούν εξωτερικά, είναι μεταξύ των άλλων:

- Μη λεκτική συμπεριφορά, οπτική επαφή, απόσταση, χειρονομία, άγγιγμα.

- Χρήση της γλώσσας (π.χ. αναλυτική έναντι περιγραφικής- γραμμικότητα της εξιστόρησης).
- Πρότυπα συγγένειας και σχέσεων (ποια είναι η σημαντικότερη σχέση;)
- Σχέσεις ανάμεσα στα φύλα.
- Έκφραση του συναισθήματος.
- Ρόλος του θεραπευτή και θεωρία της θεραπείας (McLeon 2005).

Για τον πολυπολιτισμικό σύμβουλο, αυτά τα στοιχεία αποτελούν ένα είδος ενδεικτικού καταλόγου, που διατηρεί κατά νου, προκειμένου να ερευνήσει τον κόσμο του πελάτη και να μπορέσει να οικοδομήσει ένα πρόσφορο περιβάλλον αμοιβαιότητας προς όφελος της σχέσης πελάτη- συμβούλου, εφαρμόζοντας τις αρχές της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής που είναι (Sue, D., 1998):

- Αποδοχή και σεβασμός της πολιτισμικής διαφορετικότητας.
- Αξιοποίηση της διαφορετικότητας για την επίτευξη των στόχων του συμβουλευόμενου.
- Κατανόηση του ρόλου που διαδραμάτισαν στην ζωή του συμβουλευόμενου σοβαρά ζητήματα, όπως είναι ο ρατσισμός, ο σεξισμός, οι διακρίσεις, τα οικονομικά προβλήματα, ο αποκλεισμός από την εκπαίδευση, οι κακές συνθήκες διαβίωσης, η φτώχεια.

Επίσης οφείλει να λαμβάνει υπόψη του πληροφορίες, που θα διασαφηνίσουν τις κοινωνικές συνθήκες του συμβουλευόμενου στη χώρα υποδοχής καθώς και τις κυρίαρχες θέσεις για τη μεταναστευτική πολιτική, όπως:

- ιστορία της μετανάστευσης
- συνθήκες υπηκοότητας
- καθεστώς διαμονής,
- επάρκεια στην κυρίαρχη γλώσσα του συμβουλευόμενου ή και σε άλλες γλώσσες,
- ύπαρξη υποστηρικτικού δικτύου
- διαθέσιμες πηγές στην κοινότητα
- το επίπεδο του επιπολιτισμικού στρες.
- έλλειψη κατανόησης πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων

Η διαδικασία αυτή είναι δυνατόν να αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες και εμπόδια, τα οποία μπορεί να είναι:

- έλλειψη ανεκτικότητας της διαφορετικότητας
- ρατσιστικές στάσεις
- δογματική ή επικριτική στάση αξιών και απόψεων των άλλων

- έλλειψη διαπολιτισμικών εργαλείων εκ μέρους συμβούλου
- δυσκολία επικοινωνίας με τη γλώσσα
- δυσκολία με διαφορετικούς τρόπους επικοινωνίας.
- εμπλοκή τρίτου προσώπου, π.χ. διερμηνέας (Nelson-Jones, R. (2009).

Οι δυσκολίες αυτές της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής, αναδεικνύονται μέσω της παρουσίασης της περίπτωσης μίας μονογονεϊκής οικογένειας προσφύγων, η οποία προσήλθε στο Κέντρο Παιδοψυχικής Υγιεινής-Αθήνας για αξιολόγηση των μαθησιακών δυσκολιών του παιδιού και παροχής υπηρεσιών συμβουλευτικής στο γονέα(μητέρα). Θα δειχθούν οι υποθέσεις, που λαμβάνουν χώρα, οι τρόποι αξιολόγησης της συμπεριφοράς, των αξιών και επιλογής των συμβουλευτικών στόχων.

Η Σ. είναι ένα κορίτσι από την Αιθιοπία, που οι γονείς της είχαν φύγει, λόγω εμφύλιου και διασχίζοντας την Τουρκία, μέσω Έβρου, ήρθαν στην Ελλάδα πριν οκτώ χρόνια. Στην Τουρκία γεννιέται η ίδια, διότι η μητέρα της ήταν έγκυος όταν είχε φύγει από την Αιθιοπία. Στην Ελλάδα φθάνουν και βρίσκουν καταφύγιο σε Μη Κερδοσκοπικό Ίδρυμα, όπου η μητέρα, εργάζεται στην τραπεζαρία του Ιδρύματος.

Η δασκάλα του σχολείου της στον Κολωνό, κατόπιν συνεννόησης με την κοινωνική λειτουργό του μη Κερδοσκοπικού Ιδρύματος, όπου ζουν, την παρέπεμψε για αξιολόγηση των δυσκολιών μάθησης, που παρουσιάζει και της δυσκολίας, που έχει όταν διαβάζει. Η Σ., βοηθείται στη μελέτη της από εθελοντές. Η λήψη του παραπεμπτικού από την εφημερία του Κέντρου, είναι εξαιρετικά δύσκολη, καθώς η μητέρα της Σ, δεν μιλά καθόλου καλά τα Ελληνικά και τα Αγγλικά της δεν είναι σε καλό επίπεδο. Μιλά Αμχαρικά. Η Σ. μιλά πολύ καλά τα Ελληνικά και έχει βαπτισθεί Ορθόδοξη Χριστιανή, με νομό άτομο από το Μ.Κ.Ι.

Αποφασίζεται αρχικά, η παιδοψυχίατρος της μικρής διεπιστημονικής ομάδας, να αξιολογήσει το παιδί και στη συνέχεια να παραπεμφθεί για παιδαγωγική αξιολόγηση. Παράλληλα η κοινωνική λειτουργός, να προσπαθήσει να λάβει στοιχεία του κοινωνικού ιστορικού από τη μητέρα, όσο είναι δυνατόν, καθώς δεν υπάρχει διερμηνέας.

Κατά τη διάρκεια της παιδαγωγικής αξιολόγησης, χτυπά το κινητό που της είχε αφήσει η μητέρα της, (όπως με πληροφόρησε η ίδια) και την ακούω να μιλά με έναν αστυνομικό. Μου δίνει το κινητό και πράγματι είναι ένας αστυνομικός, ο οποίος ρωτά τη διεύθυνση του Κέντρου, διότι η μητέρα της έχει χαθεί και δεν γνωρίζει πού ακριβώς είμαστε και έχει απευθυνθεί σε αστυνομικούς για να τη βοηθήσουν να βρει τη διεύθυνση. Λέω τη διεύθυνση. Η Σ. είναι έτοιμη να βάλει τα κλάματα. Τη διαβεβαιώνω ότι η μαμά της είναι καλά, θα έρθει σε λίγο εδώ και της λέω ακόμη ότι αν θέλει μπορούμε να σταματήσουμε. Η ίδια μου λέει όχι και επιμένει να συνεχιστεί η διαδικασία. Συνεχίζει να γράφει, μη λαμβάνοντας υπόψη την προτροπή μου.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν γνώριζα κανένα ελληνόπουλο που να έχει συμβεί ένα παρόμοιο γεγονός και να επιθυμεί ή να νοιώθει την ανάγκη, ίσως την υποχρέωση (σε ποιον) να συνεχίζει να εκτελεί τις υποχρεώσεις του.

Η Σ. είχε μάθει να ζει και να ανταπεξέρχεται σε δύσκολες συνθήκες και επίσης προφύλασσε τον εαυτό της, τη μητέρα της, τη θέση τους με αυτό τον τρόπο! Ένα κορίτσι 8 χρόνων. Είχε αναλάβει την προστασία της οικογένειάς της. Ήταν ήδη σε γονεϊκό ρόλο, συγχέοντας αυτόν του παιδιού με του ενήλικα. Με τι κριτήρια θα την αξιολογούσα; Πώς θα απέδιδα την πραγματικότητα της, το προφίλ της γνωστικό, συναισθηματικό, κοινωνικό.

Αναρωτήθηκα για την κατανομή των ρόλων στην οικογένεια στην κουλτούρα της. Ποιος ήταν ο ρόλος της μητέρας, του πατέρα του παιδιού; Επίσης δεν είχε ξανασυμβεί γονείς να αφήνουν τα παιδιά τους σε τέτοια μικρή ηλικία, μόνα τους, χωρίς να έχουν ενημερώσει τον ειδικό ή τη γραμματεία, ότι θα απουσιάσουν. Ποια είναι η αντίληψη του γονεϊκού ρόλου και τα όρια, εκ μέρους των γονέων της; Τι επιτρέπεται για αυτήν και τι απαγορεύεται; Ποια η αντίληψη της για τους κινδύνους;

Από τη Σ. στην παιδαγωγική αξιολόγηση ζητείται να ζωγραφίσει την οικογένεια της και να γράψει τρεις επιθυμίες για τα μέλη της οικογένειάς της. Ζωγραφίζει την οικογένεια της και μας λέει για τον πατέρα της, ότι δεν γνωρίζει τι δουλειά κάνει.

Σαν επιθυμίες για την ίδια αναφέρει:

Εύχομαι όλος ο κόσμος να είναι καλά καινάχει φαγητό

Εύχομαι να μην είμαι άρρωστη

Εύχομαι η οικογένεια μου νάναι χαρούμενη.

Επιθυμίες για τη μητέρα

Να είναι πάντα καλά

Επιθυμίες για πατέρα

Να είναι πάντα καλά

Οι ευχές της με συγκινούν.

Από την παιδαγωγική αξιολόγηση διαπιστώνονται μαθησιακές δυσκολίες στην ανάγνωση και στη γραφή. Προτείνεται παρακολούθηση τμήματος ένταξης με στόχο τη βελτίωση των δυσκολιών της.

Στη συνέχεια, αφού τελειώνει η διαδικασία της αξιολόγησης καλείται η μητέρα της για να ανακοινωθούν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης και να μάθουμε πως άφησε μόνη της την κόρη της και έφυγε χωρίς να μας το πει;(Συμβαίνει και άλλες φορές;)

Η μητέρα της έρχεται, και μας λέει ότι ήθελε να πάρει κάποια χαρτιά από τον ξενώνα που διαμένουν, όμως χάθηκε και ζήτησε τη βοήθεια των αστυνομικών. Κλαίει, ζητά συγνώμη και μας λέει ότι δεν αφήνει το παιδί έτσι μόνο, καθώς έχει γίνει επισήμανση εκ μέρους μας για τους κινδύνους. Η επικοινωνία είναι πολύ δύσκολη, γίνεται στην αγγλική γλώσσα. Η ίδια λέει ότι ήρθαν γιατί το ζήτησε η κοινωνική λειτουργός και η δασκάλα. Σε ερώτηση μας αν παρακολουθεί μαθήματα ελληνικής γλώσσας μας είπε ότι δεν παρακολουθεί, αλλά το σκέφτεται. Οι γνώσεις της είναι βασικής εκπαίδευσης στη χώρα της. Στη συνέχεια καλείται και η κόρη της, η Σ, η οποία μόλις μπαίνει στο γραφείο, αγκαλιάζει τη μητέρα της και παίρνει την τσάντα της μητέρας, που την έχει αφήσει σε άλλη καρέκλα στα πόδια της. (Αναρωτιόμαστε για μια άλλη φορά για το ρόλο του παιδιού στην οικογένεια). Επαινούμε το παιδί στη μητέρα και της λέμε, ότι θα γίνει επικοινωνία με την Κ.Λ και αν το θελήσει η ίδια και ο σύζυγος της, υπάρχει η δυνατότητα να έρθουν να συζητήσουμε θέματα που αφορούν τους ίδιους και την ανατροφή του παιδιού τους αλλά θα υπάρχει και διερμηνέας, καθώς μας αναφέρει ότι και ο σύζυγος της δεν μιλά καλά τα ελληνικά. Της επισημαίνουμε ότι θα ήταν καλό για την ίδια να μάθει την ελληνική γλώσσα, καθώς ζει στην Ελλάδα και δεν έχει σχέδιο να αποχωρήσει. Αναφέρεται επίσης, ότι θα γίνει επικοινωνία με το σχολείο για να ενημερώσουμε τη δασκάλα και να ενημερωθούμε και εμείς για το προφίλ του παιδιού(γνωστικό/συναισθηματικό/κοινωνικό) και την όλη παρουσία του στο

σχολείο. Η Σ. καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής της στο χώρο του ΚΠΨΥ, ήταν εξαιρετικά ευγενική.

Η δασκάλα της τάξης της μας αναφέρει, ότι η Σ. είναι ζωηρή, δύσκολα οριοθετείται, παίρνει μικροπράγματα από τα άλλα παιδιά, χωρίς να τα ζητήσει και έχει μία έντονη ενασχόληση με θέματα που αφορούν ερωτικές σχέσεις.(Αναρωτιέμαι υπό ποιες συνθήκες ζει, πως είναι ο χώρος διαμονής της διαμορφωμένος, τι της επιτρέπεται και ποιες οι αντιλήψεις των γονέων της για θέματα ηθικής, διαπαιδαγώγησης, κ.α)

Αναφέρω την επικοινωνία αυτή στη διεπιστημονική ομάδα και διαπιστώνουμε ότι γνωρίζουμε πολύ λίγα για την οικογένεια, τα μέλη της, τους ρόλους τους, τις αντιλήψεις τους για τη ζωή, την ανατροφή των παιδιών τους, καθώς η γλώσσα ήταν ένα μεγάλο εμπόδιο και ο διερμηνέας είναι αναγκαίος.(Πως θα βρεθεί;). κ.ά. Αντιλαμβανόμαστε όμως ότι η Σ., είναι σε κίνδυνο. Έτσι αποφασίζεται ότι ο πρώτος στόχος της συμβουλευτικής θα είναι η προστασία του παιδιού και η διευκρίνιση των αντιλήψεων της γονεϊκής φροντίδας και των ορίων. Πότε θεωρείται κανείς σαν παιδί/ενήλικας; Ποιες οι υποχρεώσεις του απέναντι στον εαυτό του/τους σημαντικούς άλλους, τους άλλους, τα δικαιώματα του; Πως θα εναρμονιστούν με τις αντιλήψεις της χώρας υποδοχής και την πραγματικότητα του δυτικού κόσμου;

Τα ερωτήματα είναι πολλά. Ο σύμβουλος, ο οποίος θα ασχοληθεί με θέματα διαπολιτισμικής συμβουλευτικής οφείλει να τα λάβει υπόψη του. Καθιστούν επιτακτική την ανάγκη για ενημερότητα, αυτογνωσία, συνειδητοποίηση εκ μέρους των συμβούλων, των προσωπικών τους προκαταλήψεων, στερεοτύπων, εικασιών και προσδοκιών σε σχέση με την ανθρώπινη συμπεριφορά αλλά και των δυσκολιών της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής(Κλεφταράς 2003).

Η κυρία Μ., η μητέρα της Σ. ,δεν προσήλθε για παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής. Είναι γεγονός ότι ένα μεγάλο ποσοστό δεν προσέρχεται , καθώς υπάρχουν σημαντικές δυσκολίες, γλώσσας/κοινωνικοοικονομικές/ διαβίωσης/φόβος απέναντι στην εξουσία των δημόσιων υπηρεσιών, προκαταλήψεις, στερεότυπα και εμείς δεν είμαστε πολλοί οργανωμένοι....

Η περίπτωση όμως αυτή, μας έδωσε τη δυνατότητα, να στοχαστούμε πάνω στη διαπολιτισμική συμβουλευτική και να διευρύνουμε λίγο τα όρια των δικών μας αντιλήψεων για την κατανόηση του Άλλου και του εαυτού μας.

Ευχαριστούμε την κ. Μ κι τη μικρή Σ. για αυτό το ταξίδι και εσάς για την υπομονή σας.

Βιβλιογραφία

American Psychological Association, 2003). Guidelines on multicultural education, training, research, practice and organizational change for psychologists.

Γκότοβος Α., 2003, Εκπαίδευση και ετερότητα-Ζητήματα διαπολιτισμικής παιδαγωγικής. Αθήνα, Μεταίχμιο.

Δημητρόπουλος, Ε.,(1998). Συμβουλευτική και συμβουλευτική Ψυχολογία. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Geertz, C.,(1973). The Interpretation of Cultures, New York: Basic Books

Ivey, A. E., & Gluckstern, N.B., (1999). *Συμβουλευτική: Βασικές Δεξιότητες Επιρροής* Τόμος Ι. Στο Μαλικιώτη- Λοϊζου, Μ., (Επιμ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ivey, A. E., & Gluckstern, N.B., (1999). *Συμβουλευτική: Βασικές Δεξιότητες Επιρροής* Τόμος ΙV. Στο Μαλικιώτη- Λοϊζου, Μ., (Επιμ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κλεφταράς, Γ., (2003). Ο ρόλος της πολιτισμικής ταυτότητας στην ψυχολογική συμβουλευτική ατόμων διαφορετικής κουλτούρας, στο Διαπολιτισμική Συμβουλευτική, Αθήνα: ΕΚΕΠ

McLeod, J., ((2003). Εισαγωγή στη Συμβουλευτική. Αθήνα: Μεταίχμιο

Nelson-Jones, R. (2009). Βασικές δεξιότητες Συμβουλευτικής. Ένα Εγχειρίδιο για Βοηθούς. Αθήνα: Πεδίο.

Παλαιολόγου, Ν.- Ευαγγέλου, Ο., (2011). Διαπολιτισμική Παιδαγωγική. Αθήνα: Πεδίο.

Παπαστυλιανού, Ν., (2003). Διαπολιτισμική συμβουλευτική και δεοντολογία, στο Διαπολιτισμική Συμβουλευτική, Αθήνα: ΕΚΕΠ

Rogers, C.,(1942). Counseling and psychotherapy: Newer Concepts in Practice. Boston, Massachusetts: Houghton Mifflin

Sue, D. W., Carter, R. T., Casas, J. M., Fouad, N. A., Ivey, A. E., Jensen, M., LaFromboise, T., Manese, J. E., Ponterotto, J. G. & Vasquez-Nutall, E., (1998). Multicultural Counseling competencies, Thousand Oaks, CA: Sage Publications

Welfel, E.R., (1998). Ethics in Counseling and psychotherapy. Standards, Research and Emerging Issues. USA: Brooks/Cole Publishing Company